

Interreg

Rakousko-Česká republika

Evropský fond pro regionální rozvoj

Klášter Želiv, Diecézní archiv v St. Pölten a Klášter Göttweig
pořádají mezinárodní konferenci

Monasteria abolita.

Osudy klášterních statků od 2. poloviny 18. do 2. poloviny 20. století.

Želiv 5.–7. 10. 2021

Konfiskace, vyvlastňování či jednoduše zabavování klášterních statků (movitého i nemovitého majetku) je fenomén, táhnoucí se celými dějinami existence těchto institucionálních subjektů katolické církve. Ať již v průběhu dějin zasáhl pouze jednotlivá řádová společenství (jako třeba na počátku 14. století řád templářů), jejich konkrétní skupinu (jako v době josefinských reforem v Habsburské monarchii), či postihl plošně všechny řeholní domy (jako v době tzv. Kulturkampfu v Prusku nebo v roce 1950 v komunistickém Československu), byly vždy (kromě nuceného zastavení činnosti řádového společenství) důsledkem rozsáhlé majetkové transfery zahrnující knižní, umělecké, výukově-studijní či obecně historické sbírky postižených řeholních domů.

Konference bude rozdělena do dvou hlavních bloků. První blok obsáhne časové období od konce 18. do konce 19. století, druhý blok se zaměří na století dvacáté.

Blok I: Tereziánské a zvláště josefinské reformy znamenaly významný zásah do života církevních řádů Habsburské monarchie. Byly přerušeny staletí trvající kontakty na řádová centra mimo monarchii, reformy zasahovaly do počtu řeholníků a jejich vzdělávání. Dověšením těchto zásahů bylo rušení klášterů v 80. letech 18. století. Josefinské reformy neměly znamenat ochromení duchovního života, naopak – byly zaměřeny na posílení světské duchovní správy. Pro realizaci tohoto posílení však byly potřeba finanční prostředky a lidé. Obojí mělo být získáno právě rušením klášterů, přesunem jejich duchovních do farní správy a dražbou klášterního majetku. Na území Svaté říše římské bylo k sekularizaci klášterů přistoupeno na základě tzv. Hlavního usnesení mimořádné říšské deputace. Motívem tohoto usnesení byla kompenzace říšských světských knížat po uzavření nevýhodného míru s napoleonskou Francií. I v tomto případě byly prostředky hledány na úkor církevních knížat či klášterů. O téměř 70 let později nastala další vlna sekularizace v rámci tzv. kulturního boje v nově vzniklém Německém císařství, kde Otto von Bismarck mimo jiné omezil vliv katolické církve na školství zavedením státního dohledu. Stejná myšlenková vlna se v téže době šířila i v Rakousku pod heslem *Pryč od Říma*. A opět byly rušeny kláštery a rozprodávány jejich statky.

Blok II: Národně socialistický i komunistický režim zaujímaly ve vztahu k řeholním společenstvím katolické církve principiálně shodné postoje, jejichž projevem bylo pronásledování a perzekuce řeholníků a řeholnic, rušení klášterů a konfiskace jejich majetků. Rozsáhlé umělecko-historické sbírky byly rozchváčeny; měnily své majitele, strukturu i způsob prezentace a dalšího využití. Cílem II. bloku konference je tematizovat nutnost rozšíření již etablovaného výzkumu provenience movitých kulturních památek (jehož počátky jsou spjaty s úsilím o odčinění majetkových zločinů holokaustu) též na další totalitními režimy 20. století postižené významné vlastníky kulturních statků – kláštery, a zároveň komparovat již dosažené konkrétní poznatky odborníků z ČR, Rakouska a Německa.

Přivítáme příspěvky především z níže uvedených okruhů:

- obecné (politické, právní, správní) okolnosti konfiskace řeholních majetků se zaměřením především na movité statky;
- osudy nemovitých statků kláštera v souvislostech s osudy klášterních sbírek;
- ideologická rovina a propaganda;
- úřady, instituce a konkrétní významné osoby provádějící a zodpovědné za konfiskace;
- konkrétní způsoby využití/naložení se sbírkami konkrétního řeholního domu;
- důsledky konfiskace – současný stav sbírek (restituce/scelení, současná prezentace/využití);
- metodologické postupy a otázky výzkumu osudů klášterních statků ve 20. století.

Příspěvky zasílejte do 15. února 2021 na email: monasteriaabolita@gmail.com

Konferenční jazyky: čeština, němčina
Konference bude tlumočena

Monasteria abolita.
Osudy klášterních statků od 2. poloviny 18. do 2. poloviny 20. století

Želiv, 5.–7. 10. 2021

Přihláška

Jméno

Instituce

Kontakt (email a/nebo telefon)

Název příspěvku

Anotace